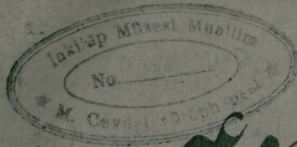

۱۵ نبدان ۱۳۳۹ - ۱۹۲۳

صافی ۷۴-۸

در دنجی جلد

کتابخانه

هر حالده بو ترجمہ بوشکنده بيله آناطولی تاريخيه اوغراشلر ایچون بک قیمتلی برماوندنر، نورک حشرته اغالیتدی بو بویوک خدمتدن دولای استیتوتک بو بورولتی بیلیمز عضو قیتمنداری تبریک ایدرنک بو آتک، یوقاردی عرض ایتدیکنر قنط نظره اتباع ایدلک صورتیه نورک، بر ترجمه سکن انتشاریده نمی ایتمکدن کندیزی آلامیوز .

کوسری زاده محمد نواد

استانبول دارالفنونده ، نورک ادبیاتی تاریخی ، مدرسی

نیده نالی ایچون اولوم

— سوریہ خاطرہ لر نه —

.... رفیق رزق سلومک اوله سنه کیردکری وقت، اوکاده عینی سوزی سوله دیرلر : « بر ساعت صوکره آسینه جکسکر ! »

یکری بیدی یاغریده ، فرال بردیغانی ایدی . ایجه بیقرینک آلتدن ساکی برتیم چدی ، « یالکنر زمانای بیلیمه بوردم ! » دیدی .

— اگر صوکره اوزورلیرکی یازمق ایسترسه کز ..

کنج حکومک اوموزی سیلکدرک : « خابر ، هیچ برشی یازمق ایسته مایورم . چونکه کیسم یو .. » دیدی .

والری آرقه سنده کلچیل اولدی ایچون کندیسه بو زراکتی کورسرن ضابطه باشله تشکر ایدی . صوکره بر آرز دوشونور کئی ایدی و دیدی : که :

— بلده عرب ادبیاتینده یک برشی یا بيله جکدم ؛ اولمکدن زیاده هیچ زائر برافه مادیعه یایورم . یونون وقتی بولتیقه ده هبا ایتدم .

رفیق رزق سلوم ، استانبول حقوق مکتبندن مآذون ، بر عرب ملتپوردی ایدی . هان بتون پیانامه زده و احوال کتابلر دناوت شریف لرندن ، شعرلرندن پرقاج مصراع واردی . بکا اوله کلچورده اوکیجه شام و بیروت سوقاقلرنده اعدام ایدیلک ایدیلک عرب اختلاجلیری آرمسنده ، یکانه نیده مآلیست ، بوکنج عرب خرسیتی ایدی و حکومت قونانغک بر اوله سنده یالکنر بر اقلیتسه سبده خرسیتانلی ایدی .

سیاستکده ، شامک اک بویوک میدانیدر . بو میدانی چورن دائرة اوستنده صرمیه بویوک عزت پاشا خان ، حکومت قونانی ، پوسته خانلر ور غازیو ، اوزنه سنده ده مجاز دیر بولی ایچون دیکلیش برستون وادرد ، اوکیجه شامده ددی کئی اعدام ایدیلک چکدی . اوزون مدت اردو قومانداتی و عسکومیلتردن وار چکریمک چاپیشینی ایچون ضابطه ایلک اتهام اولونان اکران حربیه رئیس مله رفراکله ، بتون ضابطلری هب برابر میدانم بولوردر .

قطعه لریک آغیر آغیر قیله ایلان کولایلدن باشقه برشی بوندی .

اک کوچک برسی کیجه نک هوا سنده اوزون برادریمه رافیزور . بر آرمه انی اوزافده غازیونک بخر مارلندن بری آچیلیر کئی اولدی ، فقط زاندار . مارلندن بریک سلاخیله وردی اشارات اوزورنه ، هان بخر قایلندی ، برده قایلندی و جکسندن وارنک سرچیلر ، شه بدن بوستون قورولایلک ایچون ، غازیونک بتون اشیانی بر دمنک آرقه سنه یغیدلر . برصنه بوته دلولوش کئی شقارلرمن یانیر و دیشلر بر برینه چارپیور . آره صره غفولگیه ، بیاض بر شمشک کئی ، پینمک قازانغانی دله رک کچور . بوش سپارک آتقاری آلتنده اپیلری دوزدان ، مامه لری حدایه کتیرن ، اسکله لری برلشدرن انسانلره خنج و غرضله یایورم . بو ایسرله ، اولدرمک زمانی بکلر شو آدم لری بوغمرلرکده هیچ رحمت ایتمه بچکم ، صوغوق قانلیقلری بکا اوقدر املکنر کچور . هله بضا حافه لرک و آیلرک سالامانلری اوله فورونج بر یولاییشری وارک کندی برجنایتک نماشا کری ظن ایدییورم .

بو قاجمیه هیچ کیمسه به کورتمک ایچون کورمه دم . اونک ایچون چیرکن تفصیلانن وار چکیورم . اکی حکومک بر فاطیون ایچنده ، ایکشر ایکشر ، میدانه کادیر . کیمی یالوادرق ، کیمی آغلا یهرق ، کیمی حایقیراق ، کیمی دهاسپات یانه وارمدهن یره بیغیلهرق ، آسیدیلر ، بونل سوریه دک فرانسز بو لقیه سنک قربانلری ایدی ، هیچ بری صاف بر ملتپور دکدی . بلک بونک ایچودرکه بویکجه اولره اولوم ، تحیل بيله اتمه . دکری مدنهش بر عقوبت شکنده کوروندی ، هان عینی آیلرلنده کئی اسکله به وورولونجه قدر اوله کلچرکینه اینانمادیلر و کوزلری حیرت واستنده ايله قایلیدر ،

ایچلرده یالکنر رفیق رزق سلومدرکه عرب ملتیک فدا ییدی ایدی . اونی کورکده کتیدیلر . سهالر بر یازم دائرة شکنده قورولمشیدی ، ایی طرند اوج سپا ارمسندن بیاض جسدلار وارو . ردی : اوقده کئی سپا ، ایی ايله مامه سیله ، اسکله سیله اونک ایچون حاضر لاشیدی .

عرب دن ایندکدن صوکره ، دهمدک و مغرووه یازم دائرة کنایه ده دغور یورودی . اک باشد عبدالجید زهر اوی آسیدل ایدی . اوزغانه قدر دوداغندن بیسی سیلتمنر کنج ملتپور ، بر اولونک قارشیتنه کلدی وقت ، بویندن کچه بیاض کوملی ایچنده ، بتون وجودی کره رک دوعروولی ، قاشلری چاندی وایک کوزنیک ایچون ایی آتشی ضابطه یی ، قانانغه برور بولیم کئی دوشورک ، بر مدت بیاضی اولونک بوژنه باندر ؛ کور وروحک بتون قوتی سوک . برسنله : « مرهبا ، یا ابراهیمه ده ، دیه باغیدری ،

هرکس اوکته باندی . واونک تکرار سکون بولان شسیدرکه میدانده کیرلر . بر آرز جرأت ویردی . اسکینی کئی کولومسه به رک ، یاننده بورودیلرک کولک باغندنه تشکر ایچی اونغا . بهرق ، بوش سپاه دوعرو کیتکه باشلادی : — ظن ایدرم ، بوراسی بچده دیدی .

بونون بویکجه قربانلری اکر سنده ، آجکی اوکا باغه بیلوردم . اولوی اوله اوچاقلاتی وار . دی ، که بومسج دراغوشی ترمه کیزن و سومکیزن کورمک ممکن دکدی .

کندیلکندن اسکله به چیغمه چاپیشینی سرده ، قولندن طوتدی . « مساعده ، ایدرمکیزه یایس افندی کلچور .. »

بر آرز سیقلیر کئی اولدی ، ظن ایدرم که بو مراسم اوکا پیوده کلچوردی .

خاطر بولونلر اقره لره دونه رک یایس آرادیلر . یایس افندی اولوری کورر کورسره علقی غیب ایتمیدی ، زرمسندن دوقونسه کز ، او طرفه قوشیوردی ، یایس افندی بک بومطر سیه قارشینده نه باقیم لازم کلدیکتی دوشونلر ایچون ، محکومک بیسی بر اشارت اولدی ، بر قنچ دقیقه صوکره اوله کک اولانه اولره دونه کک اولانر هب بر ابرصاری وستمی بر تسمه یایسک تلاشنه کولدرله .

رفیق رزق سلوم باغیدری :

— یایس افندی بویاه کلچکسکر ... اولونک سسی یایس بر دیرده دریتل بر غمه برینه کچدی و بر آرز عجوب ، سسک کلدیک طره ده دوعرو یورودی .

رفیق رزق سلوم ، یایس افندی بک سوله کلچری دیکلمه به رک ، فقط ایشتیمن کورونه رک و هر سو زینه یایانک بر اشلانق ، یادو افلرندن کسیدلر سوتلی بسمک بر حرکتیه تشکر ایدرک بکلدی ، صوکره ، بر کرسی به یقارکری ، اوت ، بر حواری کرسی به یقار کئی ، و قورده ، تدبوت ، مامه به واردانن بر ضابطه یی اوردی ایل ، اسکله به چیقدی ، آرقه سنده کئی آدم بوغازنه ایب طافعه اوغراشدینی سرده ده اوقارلشتیمک غلبه انیچنده مکتب حقوقده برابر اوقودینی بر نورک احتیاط ضابطه خطاب ایدرک :

— اله امانلار دق ! دیدی .

بولانغان فنی دوشدی : طبعی کیمسه فرقه وارامه بچدی ، او ایضا ایستی :

--- رجا ایدرم نسیم یاشمه کید برکیز . چوقدنبری تراشیمز . دیدی .

فنی کیدریدیلر ، یکی برشی خاطر لاملر کئی ، سسنگ عینی قوت و عینی سکونی اله :

— مزون بر صوکره رجاده بولنجه م طبعی اذیت چکدیکی ایسته مر سکر ، اپیک دوقونم ارقه ده کورور دیمکیزه دیدی . اوقده یایدیلر ، صفحه ده کلچن بر اویونکی کئی اکی طرفه

کولومبیه و ک باندی ، اولش اولان آرقداشلری ضبوك دمه ، كوزدن كچيركن آئنده درن رچيژكي اوپولوركی اولديغی حس ایتدم ، وافر ... سوكره صيف وجودی ، بردنبر آشاغی دوشدی .

خفيف روزكار كچه اينده بتون بياض خيالشاری صالابوزدی .

او كچه افكار اوغورنه اولن بركنجاك ورنده كي قوتك نه اولديغی كوزمه كوردم . بوزوك قدرتنده اوله باش دوند برنجی بر جاذبه واركه اولومه دوقونديني زمان ، بومدهش هاله ييله برانیت وپريوز ، حالا او سنده كه اكر اوديقه اولك ايچون برسب اولسه يدی ، بو اصل كنجاك قارشينده اولوی ، حياتك بسيع اضافندن بری كي قبول ايله ييلردم .

اوكون قدركا اعتبار و غورلنی صائيله چقاران برطاك كيمسه لك اوپون كي كوردن عرب ملتيرور . لكته ، بوندا يلك اولوی ديقه سنده ايناندم و هييات . يلكه او ديقه دكره زم ايچون سوريه لك غيب اولش اولديغی كوردم ، امينم كه سوريه ايجورالياتلر ايجورده اوديقه ذنبری غيب اولشدر .

فالح رقتی

مشترک وطنیت تارخچي

مقدمت

— ۳ —

آلتنجي ماده — قانون ، اراده عوميه لك صورت يانيدر . بالجه افرادونلك بالذات ويا وكيلری واسطه سيله قانونك تنظيمه اشتراك جتي واردر . قانون ايستراجه ياني ، ايسترازي قسدن ايستون هر كس ايچون سيان اولمايدير . نظر قانونده بتون افراد وطن مساوی اولديندن فضيلت و سزگيندن ييشه هيچ برشي كوزمه تلكسيزن درجه اهليت ويا قلمرته كوره مناصب و خدمت عوميه يه ومامور و ينره سيان قبول اولتورلر .

يدينجي ماده — قانون معين اولان احوالك غيرده اصولك خارجنده هيچ كيمسه ايتام ، توقيف ويا حس ايديله سز . كيكي اسرلری اعطا واجرا ايديلر و ايديرنلر مستحق مجازات اولورلر . قانون نلته دوت ويا توقيف اولان هر فرد ، درحال اطاعت مجبوردر . اسر قانونيه مقاومت ويا مخالفت مستلزم مجازاندر .

سكونجي ماده — قانون آلتنجي قطعا و بادهامه الزم اولان جزالری وضع و تاسيس ايتقيدير . هر كيمسه آلتنجي جرمندن مقدم وضع و اعلان ايديلن

اصول مشروعه دائره سنده تطبيق ايديلش بر قانونه مستندا جزا لايديرلور .

فلتو نجي ماده — هر جرمين تحقيق ايديله يه قدر هر كس اصلا بری الذمه فرض اولنديندن قبل . المعاكه توقفته ضرورت حس ايديلن هر هانكي بر كيمسه لك فرايجي منع ايچون مقتضي تدابير خارجنده مراجعت ايديلن هر كونا معامله زجر و شدت قانون ايله شديد منع ايديلدير . اوننجي ماده — هيچ كيمسه قانونا مؤسس اولان نظام عومی محل اولماق شرطله دياتنه متعلق اولسه دخی امكار و مطالعاتندن طولاي مؤانده وازعاج ايديله سز .

اون برنجي ماده — افكار و آراك سريسي تعامليسي ، انسانلرك قبيدار . حقوقنددر . بناء عليه هر كس سويله لك ، يازمق ، طبع ايتك خصوصارنده جردر . شو قدركه قانونك تعين ايتديكي احواله اشبو حريتك سؤاستعمالندن متوله مشوليت آكا عايددر .

اون آلتنجي ماده — حقوق آدميه و اهل وطنيه لك تامين محفوطيت ايچون بز قوه عوميه يه احتياج الوريمشدر . اشبو قوه عوميه نفع و سلامت عامه ايچون موضوع اولوب آلك مستودعي اولانلرك منفعت شخصيه يری ايچون تاسيس ايديله مشدر .

اون اونجی ماده — قوه عوميه لك تامين دواي واداراك مصارف ايچون مشترك بروركو ضرر يي لايدير . اشبو نكلين بالجه اهل وطن آره سنده استعاضاتلری نسبتده سيان آوزيم ايديلدير . اون دردنجي ماده — بالجه اهل وطن بالذات ويا وكيللری معرفيله تكليف عوميه لك لزومي آلامنه ، سر بسججه قبولی ، جوت صرف و استعمالی نقشه و هر فرد نه قدر مقدار اصابت ايدمچكني صورت طرح و جاياني و مدت دواي تعينه صلاحيتداردر .

اون بشني ماده — هيئت اجتماعيه لك مرأ موردن ، امور دماورده سندن طولاي حساب صورعه جتي واردر .

اون آلتنجي ماده — حقوق ضان و تكافل نختنده بولنيس . تفريق قواي حكومت تعين ايتجان هر برجه ينده اساس بو قدر .

اون ديدنجي ماده — نكل بر حق مقصون و مقدس اولديندن هيچ كيمسه مال و ملكندن محروم ايديله سز ، مكره قانونا مات بر ضرردن عامه ايجاليه و بدلانك بر نضتين عادلانه ايله اولمه تاديه سيله اوله .

مطالعهمندن آكلاشيله جني اوزره حقوق آدم يانشامسي ، « حاكيت عامه » ، « حريت » و « مساوات » . امانك اعلانندن عبارت اولوب او زمان ايچون بو اوج اساس انسانيت قطيعه كيمتك بر طاقم تارخ مخوفه لك ظهور يي كوزمه

آلديمق ديك ايدی . اوزماندن بری « ۸۹ برنجيلری » نانی نختنده الى الابد ياد ايدليك اوزره قلش اولان بواج اس انساني فرانسه مجلس مليسي دخی برن بره دوچار تردد ايتش ايدی . مع هذا مملكت مذكوره ده اوزمانده رونما اولان طرز تكامل بوتردی درحال ازالايتش وبلا آخره بتون اقوامه پيشواي ترق و تمدن اولان قوانين اساسيه لك مایه اشكل و تلقی اولشدر .

• • •
— ۴ —

۱۲۰۵ تاريخی و بزده لك مهم وقعه — امپراطور ايكنجي ژوزف لك تفلسفي رايخنياخ و ياش معاهد لری — ۱۲۰۶ ده سليم شاه ، برسوه قصد

فرانسه ده قانون اساسي لك وجوده كند يي تاريخ اولان « ۱۷۹۱ : ۱۲۰۵ » سته سنده بزده لك مهم وقعه « نتيجه مصالحه سي » در .

آوتريا حكومتي ده فرانسه ده كي انقلاب افكار و طواردن يك زياده قوشقولاغش ايدی . هر نه قدر امپراطور ايكنجي « ژوزف » حريت وجدانيه مسئللسني كنديسنك آكلا دني وجهله تفسير ايدرك :

— بن فلسفه يي حكومتك واضع قانوني نصب ايله دم !

سوزيله تفلسف ايله مش ايديسنه آتشله اوينايدنك فرقه و ادراماش و ياني باشنده كي قومشوسنك حوزة ادرامه سنده پيدا اولان جدال حريت پرستانه لك ماهيت استبداد و ابدانده سي آكلا يمه دسي ايدی . فقط خاني امپراطور ايكنجي « لوپولد » آلك قدر فيلسوفانه طاورانه مادی ، تاريخلر مزده احوال اجتماعيه و سياسيه سري عامأ مصور تعريفات و توضيحات مان مقفود درجه سنده بولنقي خبيله يز بوتيم مزده يالكر باشاه و طرف و مانسابقوزده اصلا تعديل ايدمه مشدر . مع هذا احوال سياسيه مزده آكز جوق براعتدال يوز كوسترمك اوزره بولونيوردی . « رايخنياخ »

اوروپا مؤاين تاريخي سي آره سنده برشهرت خصوصه قراغش اولان « لئون بورژوا Leon bourgeois » يه كوره فرانسه اخلاقي و مناسبات سياسيه سي تعديل ايدمه دي كي بر زم سرياسيت و مانسابقوزده اصلا تعديل ايدمه مشدر . مع هذا احوال سياسيه مزده آكز جوق براعتدال يوز كوسترمك اوزره بولونيوردی . « رايخنياخ »

[۱] فرانسه قريبيجي « ماری — آتظوانته » ك برادری اولوب ۱۷۹۰ دن ۱۷۹۲ سته سنده قدر آلمانيا امپراطور ائنده بولشدر .